

طراحی مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

حسین احسنی^۱، لیلا سعیدی^{۲*}، صدیقه طوطیان^۳

چکیده

هدف: این تحقیق در راستای طراحی و ارائه مدل کارآفرینی جهت بهبود عملکرد پایدار در حوزه‌های مدیریتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام شد.

روش بررسی: این پژوهش با رویکرد اکتشافی مبتنی بر پارادایم تفسیرگرایی و تلفیقی از روش کیفی (تحلیل مضمون) و روش کمی انجام شد. جامعه آماری در فاز اول (کیفی) شامل اساتید مدیریت و مدیران ارشد وزارت بهداشت بود. نمونه‌گیری به روش هدفمند انجام و با ۱۰ مصاحبه به اشباع نظری دست یافته شد. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و پرسش‌نامه استفاده گردید. تحلیل کیفی مصاحبه‌های تخصصی با روش تحلیل کیفی مضمون در نرم‌افزار MaxQDA انجام شد و مضامین حاصل با روش دلفی فازی در نرم‌افزار MatLab غربالگری شدند. در مرحله کمی روابط سازه‌ها با روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری در نرم‌افزار MicMac شناسایی و در نهایت با استفاده از پرسشنامه تحلیل کمی محقق ساخته و با نمونه‌گیری تصادفی ساده با نمونه آماری ۱۴۰ نفر از مدیران و کارشناسان، مدل مذکور، طراحی، تبیین و برازش گردید.

یافته‌ها: با جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌ها، مرحله ایجاد کدهای نخستین، آغاز و در گام بعد مضامین بازبینی شد و در مجموع داده‌ها به ۲ مضمون فراگیر یعنی کارآفرینی و عملکرد پایدار و ۱۱ مضمون سازمان‌دهنده و ۷۱ مضمون پایه دست یافته شد. یافته‌های حاصله نشان داد عوامل محیطی، فرصت‌های فناورانه، ویژگی‌های کارآفرینانه و بسترهای کارآفرینی بر استراتژی کارآفرینی تأثیرگذار می‌باشند که جمله‌گی موارد با واسطه هوشیاری و دانش کارآفرینانه به بهبود کارآفرینی و در نهایت به عملکردهای مدیریتی پایدار در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی منجر می‌شود.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر نشان داد رویکرد کارآفرینی سازمانی با توجه به اینکه مبتنی بر خلاقیت، نوآوری، فرصت‌یابی و استفاده از بسترها و ریسک‌پذیری است، می‌تواند به عنوان یک گزینه مهم در دستیابی وزارت بهداشت به عملکرد پایدار و تأمین منافع ذینفعان مختلف از جمله کارکنان و مشتریان نظام سلامت مؤثر واقع شود.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، عملکرد پایدار، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۲. نویسنده مسئول. استادیار، گروه مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Leilasaeidi88@gmail.com

۳. دانشیار، گروه مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

در سال‌های اخیر شاهد رشد قابل‌اعتنای کارآفرینی بوده است. برنامه راهبردی وزارت بهداشت درصدد آن است که بتواند به‌سوی توسعه محصولات و خدمات جدید حرکت کند. همچنین با توجه به چالش‌ها و محدودیت‌های موجود، باید شرایط کارآفرینی و محرک‌های لازم برای فرایند نوآوری ایجاد کند (۶). مفهوم کارآفرینی ابتدا توسط اقتصاددانان مورد توجه قرار گرفت و سپس در حوزه مدیریت توسعه یافت و اکنون در بخش بهداشت و درمان نیز وارد شده است. البته کارآفرینی در بخش سلامت با اقتضانات ویژه‌ای همراه است که باید مورد اهتمام برنامه‌ریزان و مدیران قرار گیرد (۷). از آنجاکه این بخش با سلامت آحاد جامعه سروکار دارد و از سویی ضایعات و پسماندهای پزشکی و بیمارستانی به‌صورت بالقوه مخاطرات جدی برای طبیعت به وجود می‌آورند، به‌نظر می‌رسد «کارآفرینی پایدار»^۱ رویکرد مناسبی برای این حوزه باشد (۸). کارآفرینی پایدار با توجه به مسائل اجتماعی و زیست‌محیطی می‌کوشد با ارائه محصولات و خدمات نوآورانه در عرصه بهداشت و درمان، منافع اقتصادی این بخش را تأمین کند. به‌عبارت‌دیگر این شیوه از کارآفرینی هم‌زمان مباحث اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را دربر می‌گیرد (۹).

توجه به مسائل زیست‌محیطی در اصل ۵۰ قانون اساسی کشور متبلور شده است، اما اینکه در حال حاضر نسبت به پایداری عملکرد در چه جایگاهی هستیم و نیز نحوه دستیابی به الگوی بهینه برای اجرای این مقوله چگونه می‌باشد موضوعی است که لازم است بررسی و پژوهش شود. در میان تمام دستگاه‌های دولتی و خصوصی که همه باید در جهت توجه به مسائل اقتصادی توأمان با توجه به محیط‌زیست و مسئولیت اجتماعی گام بردارند، دستگاه‌هایی که خود متولی سلامت و بهداشت مردم می‌باشند دارای اهمیت مضاعف می‌باشند.

کارآفرینی پایدار پدیده جدیدی است که از به‌کارگیری نوآوری‌های دوست‌دار محیط‌زیست برای ایجاد یا بهره‌گیری از فرصت‌های بازار استفاده می‌کند. این رویکرد کارآفرینانه با تحولات توسعه پایدار هم‌راستا است و کلیه فرایندهای کارآفرینی از مرحله ایده‌زایی تا تجاری‌سازی را دربر می‌گیرد و زیر لوای عملکرد پایدار بازتعریف می‌شود (۱). با وجود گذشت سال‌های متمادی از شکل‌گیری مفهوم عملکرد پایدار در مبانی نظری کسب‌وکار، هنوز کشور ما در این زمینه به سطح مطلوبی نرسیده است، بنابراین بازنگرایی و تشریح این‌گونه مباحث برای عملیاتی ساختن آن‌ها امری لازم و ضروری می‌باشد (۲). پایداری عملکرد در حوزه بهداشت و سلامت جایگاه ویژه‌ای دارد و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان متولی این حوزه نقشی محوری ایفا می‌کند. از این‌رو، ضروری است که به پایداری عملکرد هرچه بیشتر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی توجه شود، چراکه ابعاد اصلی مشکل را می‌توان در عدم تجزیه و تحلیل فعالیت‌های این وزارت در حوزه پایداری عملکرد عنوان کرد (۳). نظر به رشد و گسترش روزافزون واحدها و کسب‌وکارهای کارآفرین لازم است این بخش از اقتصاد کشورها براساس اصول پایداری سامان‌دهی شود. این موضوع بر لزوم پایبندی طرح‌های کسب‌وکار کارآفرینانه به عملکرد پایدار تأکید می‌کند (۴). در اقتصاد چرخشی کنونی، کارآفرینان فعالانه می‌کوشند تا با نوآوری‌های دوست‌دار محیط‌زیست، محصولات و خدماتی را ارائه کنند که عملکرد پایدار، آن‌ها را تضمین کند. به این معنا که هم منافع مالی و اقتصادی آن‌ها را برطرف کند و هم با کمترین پیامدهای مخرب اجتماعی و محیط‌زیستی همراه باشد (۵).

در این راستا نظام سلامت یکی از زمینه‌هایی است که

و تحلیل انجام شد. بدین ترتیب پس از ۱۰ مصاحبه اطمینان حاصل شد که دیگر مضمون جدیدی اضافه نمی‌شود. در بخش دوم پژوهش یعنی مرحله کمی برای اعتبار سنجی و تبیین مدل از مدیران ارشد و کارشناسان خبره در حوزه کارآفرینی وزارت و دانشگاه‌های علوم پزشکی استفاده گردید. در این مرحله از نمونه گیری تصادفی ساده با نمونه ۱۴۰ نفر و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد.

ابزار اصلی گردآوری داده‌های پژوهش مصاحبه نیم‌ساختاریافته و پرسش‌نامه می‌باشد. مصاحبه شامل ۶ سؤال اولیه بود و به روش نیم‌ساختارمند انجام شد. در گام بعد، از پرسش‌نامه دلفی فازی و یک پرسش‌نامه مبتنی بر ماتریس تصمیم بهره گرفته شد. روش اصلی مورد استفاده در بخش کیفی، روش تحلیل کیفی مضمون است. برای انجام تحلیل مضمون (تم) از نرم‌افزار MaxQDA نسخه ۲۰ استفاده شد. در ادامه برای غربالگری مضامین شناسایی شده از روش دلفی فازی در نرم‌افزار MatLab استفاده شد. در نهایت در مرحله دوم یا مرحله کمی ارائه مدل با روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری در نرم‌افزار MicMac انجام شد و به روش‌های آماری تبیین و برازش گردید.

یافته‌ها

برای تحلیل متن مصاحبه‌ها از روش پیشنهادی اترید-استرلینگ^۱ (۲۰۰۱) مبتنی بر ۶ گام استفاده شد (۱۰). در مرحله کدگذاری باز ۲۹۸ کد شناسایی و در نهایت از طریق کدگذاری محوری به ۲ مضمون فراگیر، ۱۱ مضمون سازمان‌دهنده و ۷۱ مضمون پایه دست یافته شد. مضامین الگوی کارآفرینی در راستای پایداری عملکرد در جدول (۱) ارائه شده است.

در این میان وزارت بهداشت نیز که متولی نظام سلامت کشور می‌باشد دارای اهمیت خاص است. اما خلأ مطالعاتی مشهودی در این زمینه وجود دارد، چراکه در حال حاضر مدل مشخصی در حوزه کارآفرینی سازمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان‌های مشابه تعریف نشده که هدایت‌گر این سازمان‌ها در مسیر تحقق عملکرد پایدار باشد. به عبارت دیگر سهم پژوهش و هم‌افزایی نظری مطالعه حاضر توجه به عملکرد پایدار به‌عنوان مبنایی برای کارآفرینی در نظام سلامت کشور با رویکردی مبتنی بر طرح تحقیق اکتشافی است. از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این پرسش اصلی خواهد بود که مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی چگونه می‌باشد؟

روش بررسی

این تحقیق از منظر فلسفی مبتنی بر پارادایم تفسیرگرایی است که با رویکردی استقرایی و به روش ترکیبی کیفی و کمی انجام شد. از نظر هدف یک تحقیق کاربردی است که درصدد طراحی مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

جامعه مشارکت‌کنندگان پژوهش در بخش کیفی شامل خبرگان نظری (اساتید مدیریت کارآفرینی) و خبرگان تجربی (مدیران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) بود که در زمینه نظام کارآفرینی پایدار از تجربه کافی برخوردار بودند. بنابراین از ۵ معیار کلیدی بودن، سرشناس بودن، دانش نظری، تنوع و انگیزه مشارکت برای انتخاب مشارکت‌کنندگان استفاده شد. نمونه‌گیری در مرحله کیفی با روش هدفمند صورت گرفت و پس از هر مصاحبه کدگذاری

1. Attride-Stirling

جدول ۱. مضامین مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
✓ حذف یا تعدیل قوانین دست‌وپاگیر جهت بهره‌گیری از فرصت‌های کارآفرینی	✓ رصد و پایش مداوم فرصت‌های محیطی جهت کارآفرینی	✓ عوامل محیطی
✓ حضور فعال در عرصه‌های گوناگون محیطی با اقدامات کارآفرینانه	✓ سیاست‌گذاری کارآفرینانه برای بهره‌گیری از فرصت‌های محیطی	✓ پاسخ به خلأهای حوزه بهداشت و درمان
✓ جذب سرمایه‌های راکد محیط در حوزه کارآفرینی بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓ معرفی فرصت‌های کارآفرینی محیطی به سرمایه‌گذاران	✓ همکاری با همه فعالان، سازمان‌ها و نهادهای اثرگذار محیطی
✓ بسترسازی مناسب برای ارائه خدمات حوزه بهداشت و درمان به مراجعان	✓ معرفی و آگاه‌سازی افراد و مراجعین از خدمات حوزه بهداشت و درمان	✓ بستری‌های کارآفرینی
✓ دسترسی و سهولت کانال‌های ارائه خدمات حوزه بهداشت و درمان	✓ ایجاد ساختارهای یکپارچه میان بازار و شبکه حوزه بهداشت و درمان	✓ دسترسی به شبکه‌های کارآفرینان
✓ چشم‌انداز روشن کارآفرینی در حوزه بهداشت و درمان	✓ مأموریت‌های معین در راستای حوزه بهداشت و درمان	✓ استراتژی کارآفرینی
✓ هدف‌گذاری بلندمدت پیرامون حوزه بهداشت و درمان	✓ استراتژی مشخص در راستای هدف‌های بلندمدت	✓ هدف‌گذاری کوتاه‌مدت در حوزه بهداشت و درمان
✓ خط‌مشی‌های اجرایی هدف‌های کوتاه‌مدت	✓ ارائه روندها و رویه‌های اجرایی در حوزه بهداشت و درمان	✓ تدوین و ابلاغ قوانین و مقررات اجرایی در حوزه بهداشت و درمان
✓ تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در حوزه بهداشت و درمان	✓ استفاده از فناوری‌های نوین در عرصه خدمات حوزه بهداشت و درمان	✓ فرصت‌های فناورانه
✓ الگوبرداری از تجربیات بین‌المللی در امر خدمات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓ همسویی با فناوری‌های نوین بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓ ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین ذی‌نفعان حوزه بهداشت و درمان
✓ ایجاد شبکه‌های اجتماعی حوزه بهداشت و درمان	✓ بهره‌برداری از فرصت‌های فناورانه در زمینه بهداشت و درمان	✓ به‌کارگیری فناوری‌های نوین در خدمت حوزه بهداشت و درمان
✓ تجربه کاری در زمینه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓ تجربه فردی در زمینه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓ دانش کارآفرینانه
✓ آموزش‌های پیشین پیرامون حوزه بهداشت و درمان	✓ دانش تخصصی پیرامون حوزه بهداشت و درمان	✓ آگاهی و شناخت از بازار حوزه بهداشت و درمان
✓ آگاهی و شناخت از بازار حوزه بهداشت و درمان	✓ آگاهی و شناخت از مراجعین حوزه بهداشت و درمان	✓ تعامل مکرر با فعالان زمینه بهداشت و درمان
✓ کسب اطلاعات جدید پیرامون فرصت‌های حوزه بهداشت و درمان	✓ تشخیص و تفکیک فرصت‌های سودآور و غیرسودآور	✓ هوشیاری کارآفرینانه
✓ پایش مداوم اخبار روز در زمینه بهداشت و درمان	✓ برقراری ارتباط بین دامنه اطلاعات کسب‌شده	

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ویژگی‌های کارآفرینانه	✓	انگیزه و هدفمندی در زمینه بهداشت و درمان
	✓	کنترل درونی کارآفرینان
	✓	ریسک‌پذیری
	✓	خلاقیت
	✓	تحمل و صبوری
	✓	استقلال‌طلبی
کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	✓	قدرت مالی جهت ورود به زمینه درمان و آموزش پزشکی
	✓	پاسخ به نیازهای حوزه بهداشت و درمان با کارآفرینی
	✓	تحلیل بازار کارآفرینانه در حوزه بهداشت و درمان
	✓	نوآوری در ارائه خدمات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
	✓	تخصیص بودجه و منابع کافی جهت کارآفرینی در حوزه بهداشت و درمان
	✓	استفاده از فرصت‌های حوزه بهداشت و درمان با کارآفرینی
عملکرد زیست‌محیطی	✓	مدیریت تهدیدها و مخاطرات بازار حوزه بهداشت و درمان
	✓	پشتیبانی از خدمات پاک در درمان و نظام سلامت کشور
	✓	جلوگیری از ورود ضایعات بیمارستانی مخرب به محیط‌زیست
	✓	استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر
	✓	کاهش آلودگی و گازهای آلاینده
	✓	کاهش مواد سمی و مخرب محیط‌زیست
پایداری عملکرد اقتصادی	✓	تحقیق و توسعه جهت تولید داروهای طبیعی
	✓	به‌کارگیری مواد اولیه طبیعی و دوست‌دار محیط‌زیست
	✓	افزایش سهم بازار داروها و محصولات درمانی داخلی
	✓	افزایش فروش و میزان درآمدها
	✓	افزایش شمار مشتریان سازمان‌ها و مراکز درمانی دولتی
	✓	افزایش بازگشت سرمایه
عملکرد اجتماعی	✓	بهبود سودآوری سازمان‌ها و مراکز درمانی دولتی
	✓	ارائه تسهیلات درمانی برای افراد کم‌بضاعت و اقشار ضعیف
	✓	حضور در خیریه‌ها و کمک‌های مردمی
	✓	برگزاری و پشتیبانی از همایش‌های اجتماعی
	✓	کمک به فعالیت‌های عام‌المنفعه
	✓	حضور فعال در رویدادهای اجتماعی
	✓	پاسخگویی به خواسته‌های اجتماعی

براساس نتایج مدل‌سازی ساختاری-تفسیری مشخص شد سازه عملکرد زیست‌محیطی، عملکرد اقتصادی و عملکرد اجتماعی در سطح ۱، سازه کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سطح ۲، سازه هوشیاری کارآفرینانه و دانش کارآفرینانه در سطح ۳، سازه استراتژی کارآفرینی در

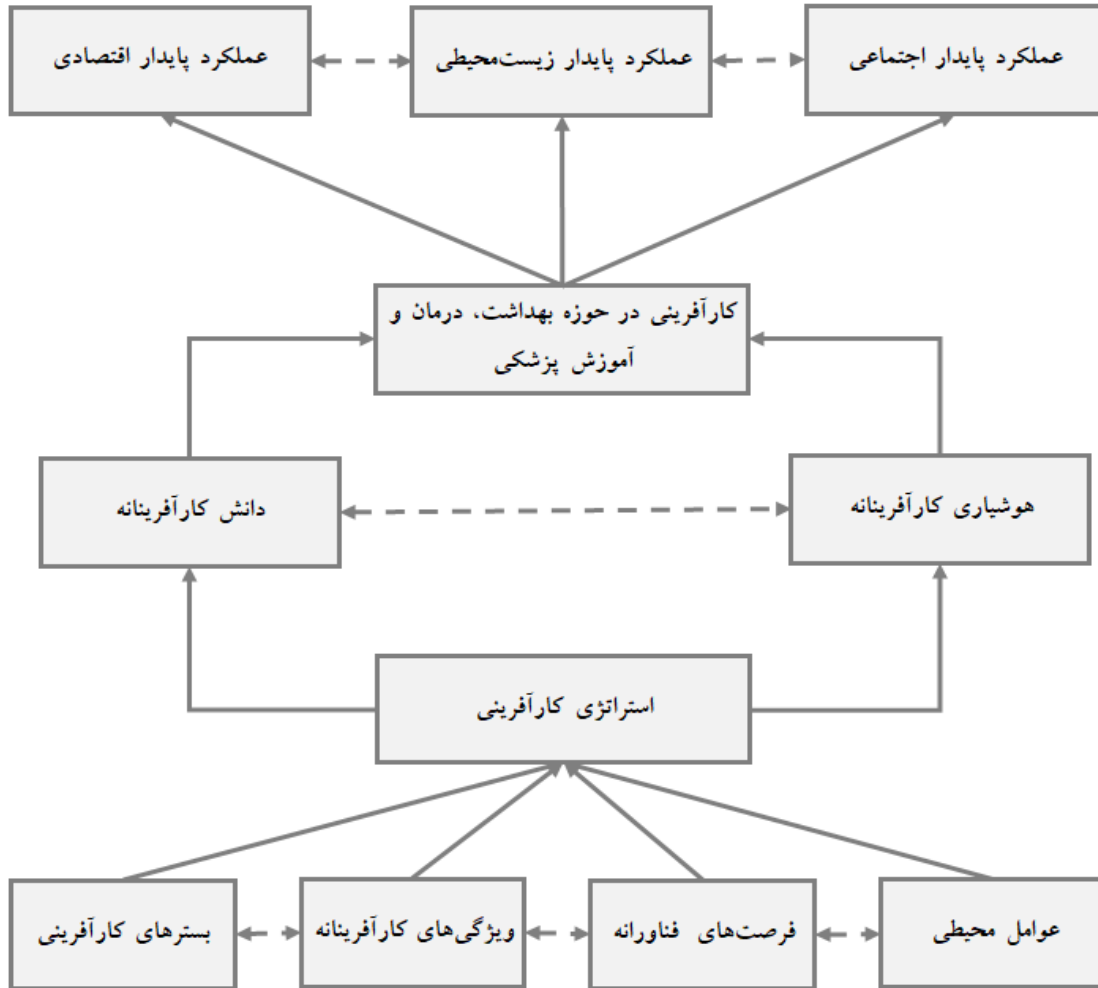
گام بعدی شناسایی روابط درونی شاخص‌های شناسائی شده و ارائه مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت می‌باشد. برای این منظور از روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری^۱ استفاده شد.

1. Interpretive Structural Modelling

طراحی مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت در شکل (۱) نشان داده شده است.

سطح ۴ و سازه عوامل محیطی، فرصت‌های فناورانه، ویژگی‌های کارآفرینانه و بسترهای کارآفرینی در سطح ۵ قرار دارد. مدل

شکل ۱. مدل کارآفرینی جهت عملکرد پایدار در وزارت بهداشت

می‌شود. جدول (۲) نمودار قدرت-وابستگی برای سازه‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

- بخش درونی (مدل ساختاری)

روابط میان سازه‌های اصلی پژوهش در بخش ساختاری در جدول شماره (۳) بررسی شده است.

- تحلیل قدرت نفوذ-وابستگی (نمودار MICMAC)

در مدل ساختاری - تفسیری روابط متقابل و تأثیرگذاری بین سازه‌ها و ارتباط سازه‌های سطوح گوناگون به خوبی نشان داده شده است که موجب درک بهتر فضای تصمیم‌گیری به وسیله مدیران می‌شود. برای تعیین سازه‌های کلیدی قدرت نفوذ و وابستگی سازه‌ها در ماتریس دریافتی نهایی تشکیل

جدول ۲. قدرت نفوذ و میزان وابستگی سازه‌های کارآفرینی در راستای پایداری عملکرد

سازه‌های پژوهش	میزان وابستگی	قدرت نفوذ	سطح
عوامل محیطی	۴	۱۱	۵
فرصت‌های فناورانه	۴	۱۱	۵
ویژگی‌های کارآفرینانه	۴	۱۱	۵
بسترهای کارآفرینی	۴	۱۱	۵
هوشیاری کارآفرینانه	۷	۶	۳
دانش کارآفرینانه	۷	۶	۳
استراتژی پایداری	۵	۷	۴
عملکرد زیست‌محیطی	۱۱	۳	۱
عملکرد اقتصادی	۱۱	۳	۱
عملکرد اجتماعی	۱۱	۳	۱
کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۸	۴	۲

جدول ۳. خلاصه نتایج بخش ساختاری مدل (روابط متغیرهای مدل)

رابطه	ضریب مسیر	آماره t	معناداری	نتیجه
استراتژی کارآفرینی ← دانش کارآفرینانه	۰/۸۳۶	۳۸.۲۴۵	۰/۰۰۰	تایید
استراتژی کارآفرینی ← هوشیاری کارآفرینانه	۰/۸۶۳	۴۴.۰۲۳	۰/۰۰۰	تایید
بسترهای کارآفرینی ← استراتژی کارآفرینی	۰/۱۱۷	۲.۲۱	۰.۰۲۸	تایید
دانش کارآفرینانه ← کارآفرینی در حوزه بهداشت	۰/۴۷۰	۸.۲۰۲	۰/۰۰۰	تایید
عوامل محیطی ← استراتژی کارآفرینی	۰/۱۸۳	۲.۴۵۱	۰.۰۱۵	تایید
فرصت‌های فناورانه ← استراتژی کارآفرینی	۰/۲۹۵	۴.۷۸۴	۰/۰۰۰	تایید
هوشیاری کارآفرینانه ← کارآفرینی در حوزه بهداشت	۰/۴۲۱	۷.۲۱۵	۰/۰۰۰	تایید
ویژگی‌های کارآفرینانه ← استراتژی کارآفرینی	۰/۳۷۳	۵.۵۳۴	۰/۰۰۰	تایید
کارآفرینی در حوزه بهداشت ← عملکرد اجتماعی	۰/۸۴۶	۳۹.۱۸۷	۰/۰۰۰	تایید
کارآفرینی در حوزه بهداشت ← عملکرد اقتصادی	۰/۸۴۶	۴۰.۹۲۸	۰/۰۰۰	تایید
کارآفرینی در حوزه بهداشت ← عملکرد زیست‌محیطی	۰/۸۲۲	۳۹.۱۸۸	۰/۰۰۰	تایید

می‌شود. تاثیر ضریب مسیر استراتژی کارآفرینی بر هوشیاری کارآفرینانه مقدار ۰/۸۶۳ بدست آمد و آماره t نیز ۴۴,۰۲۳ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر بسترهای کارآفرینی بر استراتژی کارآفرینی مقدار ۰/۱۱۷ بدست آمد و آماره t نیز ۲,۲۱ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد:

بر اساس ضریب مسیر مشاهده شده و مقدار آماره t (بوت‌استرپینگ) روابط متغیرها به صورت زیر قابل تفسیر است:
تاثیر ضریب مسیر استراتژی کارآفرینی بر دانش کارآفرینانه مقدار ۰/۸۳۶ بدست آمد و آماره t نیز ۳۸,۲۴۵ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید

ارزیابی برازش مدل

برای ارزیابی برازش مدل از شاخص "نیکویی برازش"^۱ و "جذر میانگین مربعات تتا"^۲ و شاخص "ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد"^۳ استفاده می‌شود. برای شاخص شاخص نیکویی برازش سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی شده است. برای شاخص جذر میانگین مربعات تتا مقادیر زیر ۰/۱۲ نشانه تناسب مدل است، در حالی که مقادیر بالاتر نشان دهنده عدم تناسب است. شاخص ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد نیز بهتر است زیر ۰/۱ و خیلی سخت‌گیرانه کمتر از ۰/۰۸ باشد. در این مطالعه شاخص نیکویی برازش برابر ۰/۵۴۵ بدست آمد که از ۰/۳۶ بزرگتر است. شاخص جذر میانگین مربعات تتا میزان ۰/۰۹۱ بدست آمد که از ۰/۱۲ کمتر است. شاخص ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد نیز ۰/۰۴۸ محاسبه گردید که از ۰/۰۸ کمتر است بنابراین برازش مدل مطلوب است.

بحث

یکی از فرآیندهای مهم اجرایی در مدیریت منابع کشور، تربیت کارآفرینان با مهارت‌های کارآفرینی پیشرفته است. صاحب‌نظران مدیریت، جامعه‌شناسی و اقتصاد پس از تحقیقات فراوان دریافته‌اند که در ورای موفقیت کشورهای پیشرفته، نیروی انسانی خلاق و مبتکر نهفته است. صاحب‌نظران، این نیروهای خلاق و مبتکر را کارآفرین نام نهاده‌اند. در یک نگاه کلی و عامیانه، کارآفرینان کسانی هستند که دارای ویژگی‌های متمایزی از دیگران می‌باشند. در کشورهای مختلف توجه خاصی در دانش مدیریت و اقتصاد به کارآفرینی و کارآفرینان می‌شود. تقویت کارآفرینی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه آن

این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر دانش کارآفرینانه بر کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مقدار ۰/۴۷۰ بدست آمد و آماره t نیز ۸,۲۰۲ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر عوامل محیطی بر استراتژی کارآفرینی مقدار ۰/۱۸۳ بدست آمد و آماره t نیز ۲,۴۵۱ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود.

تاثیر ضریب مسیر فرصت‌های فناورانه بر استراتژی کارآفرینی مقدار ۰/۲۹۵ بدست آمد و آماره t نیز ۴,۷۸۴ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر هوشیاری کارآفرینانه بر کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مقدار ۰/۴۲۱ بدست آمد و آماره t نیز ۷,۲۱۵ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر ویژگی‌های کارآفرینانه بر استراتژی کارآفرینی مقدار ۰/۳۷۳ بدست آمد و آماره t نیز ۵,۵۳۴ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر عملکرد اجتماعی مقدار ۰/۸۴۶ بدست آمد و آماره t نیز ۳۹,۱۸۷ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر عملکرد اقتصادی مقدار ۰/۸۴۶ بدست آمد و آماره t نیز ۴۰,۹۲۸ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود. تاثیر ضریب مسیر کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر عملکرد زیست‌محیطی مقدار ۰/۸۳۲ بدست آمد و آماره t نیز ۳۹,۱۸۸ محاسبه شد. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود.

1. Goodness of Fit (GOF)

2. Root Mean Square theta (RMS- theta)

3. Standardized Root Mean Residual (SRMR)

همچنین مطالعه سالواتو^۴ و همکاران به لحاظ تاثیر ویژگیهای کارآفرینانه از جمله ادراک و فرایند شناختی کارآفرینان در تشخیص و ترسیم مزیت استفاده از فرصتها و استراتژی کارآفرینی (۱۶)، مطالعه وانگ^۵ و همکاران که به بررسی شاخص های کلیدی عملکرد برای اندازه گیری پایداری عملکرد در صنعت مراقبت سلامت پرداخته است به لحاظ ابعاد پایداری عملکرد در سه بعد کاهش هزینه (اقتصادی)، توسعه زیست محیطی و ارتقاء مسوولیت اجتماعی (۱۷) و مطالعه ژانگ^۶ و همکاران به لحاظ تاثیر کارآفرینی بر عملکرد پایدار (۱۸) و نیز مطالعه کولیبای^۷ و همکاران که نشان داد کسب و کارهای مبتنی بر کارآفرینی که از شایستگی های لازم برای ارائه نوآوری دوست دار محیط زیست برخوردار هستند می توانند عملکرد پایدار خود را بهبود بخشند و یافته های فرانزونی^۸ و همکاران به لحاظ شناخت شایستگی های رهبران و نقش تعدیل کننده حمایت نهادی در رابطه با دستیابی به عملکرد پایدار از طریق جهت گیری کارآفرینی سبز، با مطالعه حاضر مشابه و همسو بودند.

نتیجه گیری

با بسترسازی مناسب برای ارائه خدمات حوزه بهداشت و درمان به مراجعان، می توانیم به معرفی و آگاه سازی افراد و مراجعین از خدمات حوزه نظام سلامت نیز بپردازیم. این مهم با تدوین برنامه های استراتژیک و مبتنی بر اهداف سازمان امکان پذیر خواهد بود. کارآفرینی در راستای پایداری عملکرد در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیاز به دسترسی و سهولت کانال های ارائه خدمات حوزه بهداشت و درمان همراه

امروزه یکی از مهم ترین ابزارهای پیشرفت اقتصادی کشورها به ویژه کشورهای درحال توسعه است. براساس بیانیه جهانی کارآفرینی، یک همبستگی قوی میان رشد اقتصاد ملی و سطح فعالیت های کارآفرینانه ملی و سازمانی وجود دارد. در هر کشوری کارآفرینان به صورت بالقوه وجود دارند و بایستی تلاش شود توانایی های آنان بیشتر شود و مهم تر از همه، ساختارهای موجود اجازه دهند کارآفرینان ابراز وجود کنند. در این راستا، نتایج پژوهش آلابادی و رومان^۱ نشان داد کارآفرینی، نوآوری و مدیریت سبز منابع انسانی در رشد و توسعه عملکرد پایدار کسب و کارها نقشی کلیدی دارند (۱۱).

نتایج مطالعه پرنسیپه^۲ و همکاران نشان داد در یک اقتصاد چرخشی، فرهنگ کارآفرینی عامل زیربنایی دستیابی به عملکرد پایدار است (۱۲). همچنین در مطالعه ای مشابه بل^۳ و همکاران، (۴) نیز تأکید کردند که برای دستیابی به پایداری عملکرد در اقتصادهای چرخشی باید بر کارآفرینی و کسب و کارهای نوآورانه سبز سرمایه گذاری کرد. یافته های پژوهش حاضر با نتایج سایر مطالعات در زمینه های مرتبط مشابه بود. بعنوان مثال نتایج مطالعه احمدی اصفهانی و جوکار از حیث تاثیر استراتژی کارآفرینی بر مدیریت زنجیره تامین پایدار و عملکرد سازمانی (۱۳)، نتایج مطالعه تربتیان مشهدی و شجاعی فرد از لحاظ ارتباط معنادار بین فناوریهای نوین با مولفه های کارآفرینی سازمان و بهبود عملکرد سازمانی (۱۴)، نتایج مطالعه اکبری و همکاران مبنی بر تاثیر هر یک از ابعاد فردی و سازمانی اخلاق حرفه ای بر هر یک از ابعاد عملکرد پایدار (پایداری محیطی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی) (۱۵)، نتایج مطالعه پرنسیپه و همکاران به لحاظ تاثیر فرهنگ کارآفرینی بعنوان عامل زیر بنایی در دستیابی به عملکرد پایدار (۱۲)، با مطالعه حاضر همسو بودند.

4. Salvato

5. Wong

6. Zhang

7. Koliby

8. Franzoni

1. Alabbadi & Rumman

2. Parnace

3. Behl

با ایجاد ساختارهای یکپارچه، میان بازار و شبکه در این حوزه دارد. بدین ترتیب دسترسی به شبکه‌های کارآفرینان به عنوان عاملی تسهیل‌کننده در بستر کارآفرینی به شمار می‌آید.

با تدوین چشم‌انداز روشن کارآفرینی در حوزه بهداشت و درمان، می‌توانیم به طراحی ماموریت‌های معین آن نیز بپردازیم. آنچه در کارآفرینی در راستای پایداری عملکرد در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حائز اهمیت است، هدف‌گذاری بلندمدت پیرامون این حوزه بوده و تدوین استراتژی مشخص در راستای آن اهداف، کمک‌کننده خواهد بود.

ضمن ارائه تعامل مکرر با فعالان پیرامون بهداشت و درمان، لازم است به کسب اطلاعات جدید در زمینه فرصت‌های حوزه نظام سلامت نیز پرداخته شود. کارآفرینی در راستای پایداری عملکرد در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیاز به تشخیص و تفکیک فرصت‌های سودآور و غیرسودآور دارد و این مهم با پایش مداوم اخبار روز در زمینه بهداشت و درمان و برقراری ارتباط بین دامنه اطلاعات کسب‌شده قابل حصول است. همچنین ابعاد مهم هوشیاری کارآفرینانه شامل تأکید بر نقش کلیدی کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌ها و نیز توجه به روش‌های یاددهی عملی در آموزش کارآفرینی است.

کارآفرینی در حوزه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نتایجی نظیر پاسخ به نیازهای این حوزه، افزایش نوآوری در ارائه خدمات و تحلیل بازار کارآفرینانه را به همراه خواهد داشت. می‌بایست ضمن حذف یا تعدیل قوانین دست‌وپاگیر برای بهره‌گیری از فرصت‌های کارآفرینی، به رصد و پایش مداوم

فرصت‌های محیطی جهت کارآفرینی نیز پرداخته شود. آنچه در کارآفرینی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حائز اهمیت است، حضور فعال در عرصه‌های گوناگون محیطی با اقدامات کارآفرینانه می‌باشد. بنابراین سیاست‌گذاری کارآفرینانه برای بهره‌گیری از فرصت‌های محیطی در این حوزه توصیه می‌شود.

لازم است ضمن تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در حوزه بهداشت و درمان، برای استفاده از فناوری‌های نوین در عرصه خدمات نظام سلامت نیز اقدام شود. در این راستا، الگوبرداری از تجربیات بین‌المللی در امر خدمات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و البته همسویی با فناوری‌های نوین در عرصه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حائز اهمیت است. پژوهش حاضر نشان داد در رویکرد مدیریتی، کارآفرینی سازمانی با توجه به اینکه مبتنی بر خلاقیت، نوآوری، فرصت‌یابی و استفاده از بسترها و ریسک‌پذیری است، می‌تواند به عنوان یک گزینه مهم در دستیابی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عملکرد پایدار و تأمین منافع ذینفعان مختلف از جمله کارکنان و مشتریان نظام سلامت مؤثر واقع شود.

تقدیر و قدردانی

نویسندگان مقاله از کلیه اساتید و مدیرانی که در تدوین این پژوهش ما را یاری کرده‌اند قدردانی می‌نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ تعارض منافی ندارند.

- Ebrahimi M, Hersij H, Hosseini S. Political entrepreneurship, a strategy in the process of transition to sustainable development. *J Sci Technol Policy*. 2023; 16(3):39-54. [Persian]
- Payandehdošt Masooleh H, Kheradyar S, Vatanparast M. The relationship between companies' social sustainability performance and the quality of voluntary disclosure. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*. 2024 Mar 20;13(49):1-6. [Persian]
- Safdari M, Kazemi H, Beheshtifar M. Validation of the model of sustainable knowledge based on human resources in the Ministry of Health, Medical Treatment and Education. *Transformational Hum Resour*. 2023;3(9): 25-47. [Persian]
- Behl A, Pereira V. Establishing linkages between circular economy practices and sustainable performance: The moderating role of circular economy entrepreneurship. *Manag Decis*. 2024; 62(8):2340-63.
- Chaudhuri R, Chatterjee S, Kamble S, Gupta S, Ndubisi N. O, Belhadi A. Corporate entrepreneurial leadership, resources, capabilities, and sustainable performance. *Bus Strategy Environ*. 2024;33(3):2066-83.
- Aliei M, Sedghi P, Jalali P. Investigating the effect of entrepreneurial climate on innovation behavior with the mediating role of entrepreneurial enthusiasm and the moderator of risk-taking climate and pioneering climate (case study: Ilam University of Medical Sciences). *Ilam Cult*. 2023; 24(78, 79):59-79. [Persian]
- Faleh Karī Z. Analyzing the Challenges of Social Entrepreneurship with an Educational Approach: Health-Oriented Businesses (Case Study: Pharmacies and Medical Equipment in Kermanshah). *Journal of Modern Research Approaches in Management and Accounting*. 2021;5(17):61-81. Published: 2021-07-16. [Persian]
- Souto I, Brito E, Pereira A. Self-efficacy, resilience and distress: Challenges in education for sustainable entrepreneurship in a health context. *Educ Sci*. 2022; 12(10):720-36.
- Paunović I, Apostolopoulos S, Miljković IB, Stojanović M. Sustainable rural healthcare entrepreneurship: A case study of Serbia. *Sustainability*. 2024; 16(3):1143.
- Attride-Stirling J. Thematic networks: An analytic tool for qualitative research. *Qual Res*. 2001; 1(3):385-405.
- Alabbadi LH, Rumman AR. Sustainable performance based on entrepreneurship, innovation, and green HRM in e-Business Firms. *Cogent Bus Manage*. 2023; 10(1):2189998.
- Prencipe, A., Boffa, D., Papa, A., Corsi, C., & Sorrentino, M. (2023). Boosting circular economy via the b-corporation roads. The effect of the entrepreneurial culture and exogenous factors on sustainability performance. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 19(2), 523-561
- Ahmadi Isfahani A, Jokar AA, Karimi E. [Tahlil-naghsh-e karafarini-ye estratezhik va sarmayeh-ye ejtemae dar modiriyat-e zanjireh-ye tamin-e paydar va amalkard-e sazmanee] [Analysis of strategic entrepreneurship and social capital's role in sustainable supply chain management and organizational performance] [Internet]. In: *Proceedings of the 3rd Scientific Conference on New Achievements in Management, Accounting and Economic Studies*; 2019 [cited 2024 Jul 18]; Ilam, Iran. Ilam: Civilica; 2019. Persian. Available from: <https://civilica.com/doc/964394>. [Persian]
- Torabtian Mashhadi M, Shojaei Fard A. The relationship between modern technologies and entrepreneurship with organizational performance improvement in Bank Shahr of Khorasan Razavi. In: *Proceedings of the 3rd National Conference on Science and Technology of the Third Millennium: Economics, Management and Accounting*; 2020 Nov 3-4; Tehran, Iran. Available from: <https://civilica.com/doc/1117034>. [Persian]
- Akbari M, Houshmand Chayjani M, Hataminejad M. Professional ethics and sustainable performance in the food industry: A mixed-methods study. *Pajouheshname-ye Bazargani [Commercial Research Journal]*. 2021;25(98):1-26. doi:10.22034/

- ijts.2021.245363. [Persian]
16. Salvato, C., Sargiacomo, M., Amore, M. D., & Minichilli, A. (2020). Natural disasters as a source of entrepreneurial opportunity: Family business resilience after an earthquake. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 14(4), 594-615.
 17. Wong KL, Chong KE, Chew BC, Tay CC, Mohamed SB. Key performance indicators for
 18. Wood, M. S., & McKinley, W. (2020). The entrepreneurial opportunity construct: dislodge or leverage?. *Academy of Management Perspectives*, 34(3), 352-365.
 19. Zhang, Q., Zhu, X., & Lee, M. J. (2024). Exploring institutional pressures, green innovation, and sustainable performance: examining the mediated moderation role of entrepreneurial orientation. *Sustainability*, 16(5), 2058.
 20. Koliby, I. S., Abdullah, H. H., & Mohd Suki, N. (2024). Linking entrepreneurial competencies, innovation and sustainable performance of manufacturing SMEs. *Asia-Pacific Journal of Business Administration*, 16(1), 21-40.

Designing an Entrepreneurship Model with Sustainable Performance in Ministry of Health and Medical Education

Hossein Ahsani¹, Leila Saedi^{2*}, Sedigheh Tootyan³

Abstract

Background and Objective: This research was conducted in order to design and present an entrepreneurship model to improve sustainable performance in the management areas of the Ministry of Health and Medical Education.

Method and Material: This research was conducted with an exploratory approach based on the interpretive paradigm and a combination of qualitative (content analysis) and quantitative methods. The statistical population in the first phase (qualitative) included professors of entrepreneurship management and senior managers of the Ministry of Health and Medical Education. Sampling was carried out using a purposive method and theoretical saturation was achieved with 10 interviews. Semi-structured interviews and questionnaires were used to collect data. Qualitative analysis of specialized interviews was conducted using the qualitative content analysis method in MaxQDA software, and the resulting themes were screened using the fuzzy Delphi method in MatLab software. In the quantitative phase, the structural relationships were identified using the structural-interpretive modeling method in MicMac software, and finally, using a researcher-made quantitative analysis questionnaire and simple random sampling with a statistical sample of 140 managers and experts, the entrepreneurship model was designed, explained, and fitted to improve sustainable performance in the Ministry of Health.

Result: By collecting data from interviews, the initial coding stage began, and in the next step, the themes were reviewed, and in total, the data yielded 2 overarching themes, namely entrepreneurship and sustainable performance, 11 organizing themes, and 71 basic themes. The findings showed that environmental factors, technological opportunities, entrepreneurial characteristics, and entrepreneurial platforms have an impact on entrepreneurial strategy, which all lead to improved entrepreneurship and ultimately to sustainable management practices in the social, economic, and environmental areas of the Ministry of Health, Treatment, and Medical Education, through entrepreneurial awareness and knowledge.

Conclusion: The present study showed that the managerial approach of organizational entrepreneurship, given that it is based on creativity, innovation, opportunity seeking, use of platforms, and risk-taking, can be effective as an important option in achieving sustainable performance by the Ministry of Health, Treatment and Medical Education and ensuring the interests of various stakeholders, including employees and customers of the health system.

Keywords: Sustainable entrepreneurship, Sustainable performance, Ministry of Health and Medical Education

1. Ph.D. Candidate, Department of management, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

2*. Corrispandig author. Assistant Professor, Department of Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Leilasaedi88@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran